

e-mail: ilata82@ukr.net

Виноградня Віта Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування

e-mail: vinogradniy_roma@ukr.net

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Евтушенко Наталья Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования

e-mail: ilata82@ukr.net

Виноградная Вита Михайловна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования

e-mail: vinogradniy_roma@ukr.net

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина

DATA ABOUT AUTHORS

Yevtushenko Natalia, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance

e-mail: ilata82@ukr.net

Vynogradnya Vita, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance

e-mail: vinogradniy_roma@ukr.net

SHEE «Pereyaslav-Khmelnysky SPU named after Grygoriy Skovoroda»
Sukhomlynsky Str.30, Pereyaslav-Khmelnysky, 08401, Ukraine

УДК 336.5

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Зюзін В.О.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти фінансового забезпечення соціальних програм в Україні та світі.

Мета роботи полягає у дослідженні та узагальненні теоретичних особливостей фінансового забезпечення соціальних програм, що реалізуються в Україні, їх видів, а також аналіз соціальних програм в контексті державних цільових програм, вивчення світових прикладів вирішення фінансування соціальних програм.

Методи та методологія дослідження. Методологічну і теоретичну основу дослідження становлять праці зарубіжних і вітчизняних учених. У роботі застосовано низку наукових методів, у тому числі – методи аналізу та синтезу, узагальнення та порівняння.

Результати роботи. У статті проведено комплексне дослідження сутності та класифікації соціальних програм. Проведено аналіз виконання соціальних програм як складової державних цільових програм. Визначено недоліки виконання державних цільових програм. Досліджено використання облігацій соціального впливу як інструменту вирішення соціальних проблем у провідних країнах світу.

Галузь застосування результатів. Бюджетна політика. Бюджетний менеджмент. Система управління державними фінансами. Соціальна політика.

Висновки. Фінансове забезпечення соціальних програм полягає у комплексі заходів держави, спрямованих на розв'язання суспільних проблем з орієнтацією на результат шляхом виконання ключових показників ефективності програми. Узагальнення підходів щодо класифікації соціальних програм дозволило виокремити наступні ознаки: проблема, територія, обсяг та джерела фінансування, час виконання програми, галузь, цільова група, методи та способи вирішення проблеми. Аналіз фінансування соціальних програм в Україні свідчить, що вони займають найбільшу частку серед усіх державних цільових програм в Україні, водночас, не вирішують великої кількості соціальних проблем. Використання облігацій соціального впливу у багатьох країнах світу дозволило вирішити ряд проблем у наступних сферах: молодь, здоров'я та соціальна підтримка, безробіття, забезпечення житлом, соціальне підприємництво, кримінальне судочинство, фінансова підтримка, міжнародний розвиток. Запровадження облігацій соціального впливу в Україні надало б можливість збільшити фінансову ефективність програм, поліпшити їх якість.

Ключові слова: фінансування соціальних програм, соціальні програми, облігації соціального впливу, державні цільові програми.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОГРАММ В УКРАИНЕ И МИРЕ

Зюзин В.О.

Предмет исследования. Предметом исследования являются теоретические и прикладные аспекты финансового обеспечения социальных программ в Украине и мире.

Цель работы заключается в исследовании и обобщении теоретических особенностей финансового обеспечения социальных программ, реализуемых в Украине, их видов, а также анализ социальных программ в контексте государственных целевых программ, изучение мировых примеров решения социальных проблем.

Методы и методология исследования. Методологическую и теоретическую основу исследования составляют работы зарубежных и отечественных ученых. В работе применен ряд научных методов, в том числе - методы анализа и синтеза, обобщения и сравнения.

Результаты работы. В статье проведено комплексное исследование сущности и классификации социальных программ. Проведен анализ выполнения социальных программ как составляющей государственных целевых программ. Определены недостатки выполнения государственных целевых программ. Исследовано использование облигаций социального воздействия как инструмента решения социальных проблем в ведущих странах мира.

Область применения результатов. Бюджетная политика. Бюджетный менеджмент. Система управления государственными финансами. Социальная политика.

Выводы. Финансовое обеспечение социальных программ заключается в комплексе мероприятий государства, направленных на решение социальных проблем с ориентацией на результат путем выполнения ключевых показателей эффективности программы. Обобщение подходов к классификации социальных программ позволило выделить следующие признаки: проблема, территория, объем и источники финансирования, время выполнения программы, отрасль, целевая группа, методы и способы решения проблемы. Анализ финансирования социальных программ в Украине свидетельствует о том, что они занимают наибольшую долю среди всех государственных целевых программ в Украине, но одновременно не решают большого количества социальных проблем. Использование облигаций социального воздействия во многих странах мира позволило решить ряд проблем в следующих сферах: молодежь, здоровье и социальная поддержка, безработица, обеспечение жильем, социальное предпринимательство, уголовное судопроизводство, финансовая поддержка, международное развитие. Введение облигаций социального влияния в Украине дало бы возможность увеличить финансовую эффективность программ, улучшить их качество.

Ключевые слова: финансирование социальных программ, социальные программы, облигации социального воздействия, государственные целевые программы.

THEORETICAL PRINCIPLES OF FINANCIAL SUPPORT SOCIAL PROGRAMS IN UKRAINE AND IN THE WORLD

Ziuzin V.O.

The article purpose is to consist in research and generalization theoretical features of financial support for social programs that are realize in Ukraine, their types, and analysis social programs in context of state target programs, studying world examples of the solution social problems.

Methodology. Methodological and theoretical basis of the research consists of the works of foreign and national scholars. It is used methods of analysis and synthesis, methods of generalization and comparison.

Results. Complex study of essence and classification social programs is conducted in the article. The analysis of implementation social programs as part of government programs. Detected flaws implementation of state programs. Investigated the use of social impact bonds as a tool for solving social problems in the leading countries.

Practical implications. Financial support of social programs is a state complex measures aimed at solving social problems with a focus on result through the implementation key performance indicators of the program. The generalization of approaches to classification social programs made it possible to distinguish the following characteristics: problem, area, volume and sources of financing, time of program implementation, industry, target group, methods and ways of solving problems. Analysis of social programs in Ukraine shows that they take up the largest share of all state programs in Ukraine, however, do not solve a large number of social problems. The use of social impact bonds in many countries has helped to solve a number of problems in the following areas: youth, health and social support, unemployment, housing, social entrepreneurship, criminal justice, financial support, international development. The introduction of social impact bonds in Ukraine would provide an opportunity to increase the financial effectiveness of programs, improve their quality.

Key words: financing of social programs, social programs, social impact bonds, state targeted programs.

Актуальність. Розв'язання найважливіших проблем фінансового забезпечення соціального розвитку держави передусім забезпечується шляхом розробки та впровадження державних соціальних програм, пов'язаних з розвитком культури, освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, забезпеченням потреб у житлі, покращенням демографічної ситуації, вирішенню проблем переселення, міграції, захистом

соціально вразливих верств населення. Саме тому визначення теоретичних основ фінансового забезпечення соціальних програм є актуальним та необхідним на даний час.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Проблематику соціального змісту формування бюджетних програм вивчали провідні західні науковці, а саме: Е. Брю, Дж. Б'юкенен, Дж. М. Кейнс, С. Макконел, П. Самуельсон. Питання фінансового забезпечення соціальних програм досліджували вітчизняні науковці: Л. Алексеєнко [3], Б. Бабін [4], В. Дем'янишин [7], Т. Єфименко [8], І. Євдокимова [9], Е. Лібанова [11], О. Макарова [12], І. Пілунський [13], О. Пономаренко [14], О. Рожко [15], В. Федосов [6], І.Чугунов [20]. Водночас, подальшого дослідження потребують вивчення проблематики теоретичних засад фінансового забезпечення реалізації соціальних програм та практика їх реалізації в Україні в складних умовах сьогодення.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти фінансового забезпечення соціальних програм в Україні та світі.

Мета дослідження полягає у дослідженні та узагальненні теоретичних особливостей фінансового забезпечення соціальних програм, що реалізуються в Україні, їх видів, а також аналіз соціальних програм в контексті державних цільових програм, вивчення світових прикладів вирішення соціальних проблем.

Завдання дослідження. Узагальнити та сформулювати визначення фінансового забезпечення соціальних програм і їх класифікацію. Проаналізувати виконання соціальних програм як складової державних цільових програм. Розкрити сутність облігацій соціального впливу як дієвого інструменту вирішення соціальних проблем.

Методи. Методологічну і теоретичну основу дослідження становлять праці зарубіжних і вітчизняних учених. У роботі застосовано низку наукових методів, у тому числі – методи аналізу та синтезу, узагальнення та порівняння.

Постановка проблеми. В сучасних економічних умовах вирішення соціальних проблем потребує нових підходів оскільки пов'язано з нестабільністю та невизначеністю динаміки економічного розвитку, розподілом фінансових ресурсів між багатьма соціальними програмами. Фінансове забезпечення соціальної сфери є вагомим складовою системи бюджетного регулювання та напряду залежить від функціонування економіки. Відсутність загального теоретичного підходу до визначення та класифікації соціальних програм, їх аналізу виконання призводить до неефективного витрачання бюджетних ресурсів. Консолідація успішного світового досвіду використання облігацій соціального впливу потребує розгляду та впровадження в Україні.

Результати дослідження. Для обґрунтування суті державних програм, зокрема соціального змісту, з'ясуємо значення поняття «програма». Розглянемо деякі їх значення. Під «програмою» як правило розуміють упорядковану послідовність дій, спрямовану на досягнення заздалегідь визначеної цілі [11]. Згідно з Словником іншомовних слів, значення терміна «програма» у перекладі з грецького означає публічна об'ява, розпорядження, указ [16]. Словник української мови подає тлумачення цього терміна як: «наперед продуманий план якої-небудь діяльності, роботи» [17]. Виходячи з етимології цього слова, зміст програмування полягає в тому, щоб визначити, що і як робити [9].

Колектив авторів підручника «Бюджетний менеджмент» термін «програма» трактує, як: «форма цільового фінансування під виконання конкретного завдання Уряду в комплексі із заходами адміністративно-організаційного характеру» [6, с.845].

Згідно із ст. 2 п. 4 Бюджетного Кодексу України – бюджетна програма – сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань і очікуваного результату, формування і реалізації яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [5].

У Законі України «Про державні цільові програми» дається наступне визначення: державні цільові соціальні програми передбачають розв'язання проблем підвищення рівня та якості життя, проблем безробіття, посилення соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти [10].

Якщо йдеться про «соціальну програму», то це – послідовність заходів, спрямованих на досягнення певної соціальної цілі [11]. Отже, поняття «соціальна програма» вирізняється за такими критеріями [8]:

- спрямованість на вирішення певної соціальної проблеми;
- наявність певного контингенту охоплення (впливу);
- забезпеченість фінансовими та організаційними ресурсами.

Загальний внесок у наукове обґрунтування методології визначення обсягу і структури фінансового забезпечення соціальних програм зробили такі вітчизняні науковці, як Б. Бабін, В. Дем'янишин, Т. Єфименко, О. Макарова, О. Рожко, І. Чугунов [4, 7, 8, 12, 15, 20] та ін. Разом із тим потребують дослідження проблемні аспекти розподілу й використання фінансових ресурсів на соціальні програми, що дасть змогу оцінити ефективність реалізації останніх та визначити ступінь їх впливу на забезпечення належного рівня життя й добробуту населення.

У економічній літературі розуміння сутності соціальних програм є дещо звуженим. Загалом вони розглядаються як програми перерозподілу доходів чи програми бюджетних витрат на соціальну сферу. Таке розуміння їхньої сутності передбачає надання соціальної допомоги завдяки перерозподілу доходів на користь малозабезпечених верств населення або гарантування соціального страхування для безробітних, хворих, інвалідів тощо. При цьому особливостями соціальних програм є: забезпечення необхідними фінансовими, організаційними, матеріально-технічними та іншими ресурсами; спрямованість на розв'язання певної соціальної проблеми; чітка орієнтація на кінцевий результат [6].

Вітчизняні дослідники часто ототожнюють поняття «державна програма», «галузева програма» та «соціальна програма», що спричинено недосконалістю законодавчої бази, відсутністю в нормативних документах трактування сутності та класифікації кожної програми. Здебільшого під соціальною програмою розуміють комплекс узгоджених заходів за цілями, строками, ресурсами й виконавцями в масштабах визначеної території та галузі соціальної сфери, що спрямовані на розв'язання комплексу соціальних проблем (зниження рівня бідності, смертності, кількості бездомних тощо) [18].

Водночас у сучасних наукових працях практично відсутні доктринальні визначення соціальних програм. Так, О. Макарова трактує соціальну програму як «систему взаємопов'язаних дій або заходів, спрямованих на досягнення певних результатів у соціальній сфері, забезпечену матеріальними та організаційними ресурсами» [12, с. 36]. При цьому вона зазначає, що результатами реалізації програми є підвищення рівня чи якості життя певних груп населення.

За твердженням Л. Алексеєнко соціальна програма – це сукупність взаємопов'язаних заходів, спрямованих на надання якісних суспільних послуг, розв'язання певних соціальних проблем, досягнення соціальної ефективності та результативності від реалізації завдань програми. Соціальні програми варто розглядати [3, с.99]:

- по-перше, як концепцію зростання соціального добробуту країни, де зазначено стратегічні суспільні пріоритети, етапи реалізації окреслених завдань, а також кількісні та якісні показники результативності діяльності виконавців програм. Такі концепції є основою для розроблення програмних документів соціального розвитку держави;

- по-друге, як спеціальні соціальні програми, де сформульовані завдання й соціальні критерії певного етапу розвитку суспільства, а також вказані конкретні цілі та їхня ієрархія, перелік послуг для задоволення соціальних потреб населення.

Таким чином, виходячи з існуючих тверджень, на нашу думку, більш доцільним буде запропонувати наступне визначення соціальної програми як комплексу заходів держави, спрямованих на розв'язання суспільних проблем з орієнтацією на результат шляхом виконання ключових показників ефективності програми.

Розкриття сутності й призначення соціальних програм потребує їх класифікації, котра дає змогу виявити та порівняти основні якості й характерні риси програм, тобто поглибити уявлення про їх конкретні види для всебічного висвітлення порядку формування соціальних програм та особливостей управління ними.

Найпоширенішою в зарубіжній практиці є класифікація соціальних програм за способом управління й фінансування [4, с.35]. Відповідно до неї вони поділяються на програми жорсткого типу, функціональні програми та програми субсидій. Управління й фінансування програм жорсткого типу здійснюються державними відомствами за обов'язкового виконання рішень, прийнятих згідно з традиційною ієрархією підпорядкованості. Функціональні програми є позавідомчими, управління ними й фінансування здійснюються залежно від певних функцій, спрямованих на реалізацію соціально-економічних завдань. При цьому створюють нові або залучають наявні структури (фонди, консорціуми, асоціації тощо), котрі діють на некомерційних засадах. Ці структури акумулюють фінансові, матеріальні, кадрові та інші ресурси в зацікавлених осіб і забезпечують їх цільове використання. Програми субсидій передбачають державне фінансування соціальних програм без створення спеціальних організаційних форм їх реалізації.

Серед українських науковців немає єдності стосовно класифікації соціальних програм. Зокрема, за висновками О. Макарової такі програми варто класифікувати за спрямованістю (попередження негативних соціальних наслідків, подолання негативних соціальних явищ або процесів, розвиток соціальної сфери); територіальним масштабом (глобальні, національні, регіональні, територіальні); терміном дії (коротко-, середньо- й довгострокові) та комплексністю (розв'язання конкретних проблем певних категорій населення за допомогою обмежених дій; програми, що охоплюють комплексні цілі та передбачають сукупність заходів щодо їх досягнення, а також консолідацію й узгодження дій багатьох організацій) [12, с.40].

І. Пілунський поділяє соціальні програми на проблемно-орієнтовані та об'єктно-орієнтовані [13, с.293]. До перших він відносить функціональні програми (спрямовані на подолання проблем, які виникають у процесі виконання функцій органів державного управління) та програми цільового розвитку (орієнтовані на розв'язання проблем певних галузей соціальної сфери на місцевому рівні). До других – організаційні програми, тобто ті, що націлені на комплексне вдосконалення функцій виконавців соціальних програм, формування нових управлінських структур, які виконують соціальні завдання, реорганізацію діючих державних і місцевих органів влади.

Л. Алексеєнко класифікує соціальні програми за обсягом охоплення, часовим виміром, рівнем фінансування, проблемою, що потребує розв'язання, та галузевою спрямованістю. На її думку, запропонована класифікація дасть змогу раціонально розподіляти обмежені фінансові ресурси, досягаючи максимального ефекту, запобігати дублюванню програм та припинити дію тих із них, які є низькорезультативними [3, с.100].

Е. Лібанова та І. Євдокимова щодо видів державних соціальних програм у сфері соціального захисту визначають головними критеріями об'єкти соціального захисту або цільову групу. За цими критеріями традиційно виділяють програми соціального захисту багатодітних сімей, безробітних, інвалідів, молоді. Важливим критерієм класифікації державних програм є форма надання допомоги. За цим критерієм можна виділити програми житлових субсидій, пенсійного забезпечення, натурального забезпечення програми соціального обслуговування. За критерієм технології, яка лежить в основі дії програми, традиційно виділяють програми соціального страхування та соціальної допомоги. Інші критерії, які також можуть

застосовуватись для класифікації соціальних програм – це терміни: короткострокові (1-2 роки), середньострокові (3-5 років), довгострокові (8-10 років і більше), постійно діючі. Слід зазначити, що програми соціальної підтримки в основному мають постійний або довготривалий характер і діють на національному рівні. За масштабністю доцільно розрізняти національні, регіональні, територіальні, локальні програми. Також масштаби програми визначаються колом осіб, на яких вона спрямована [9, 11].

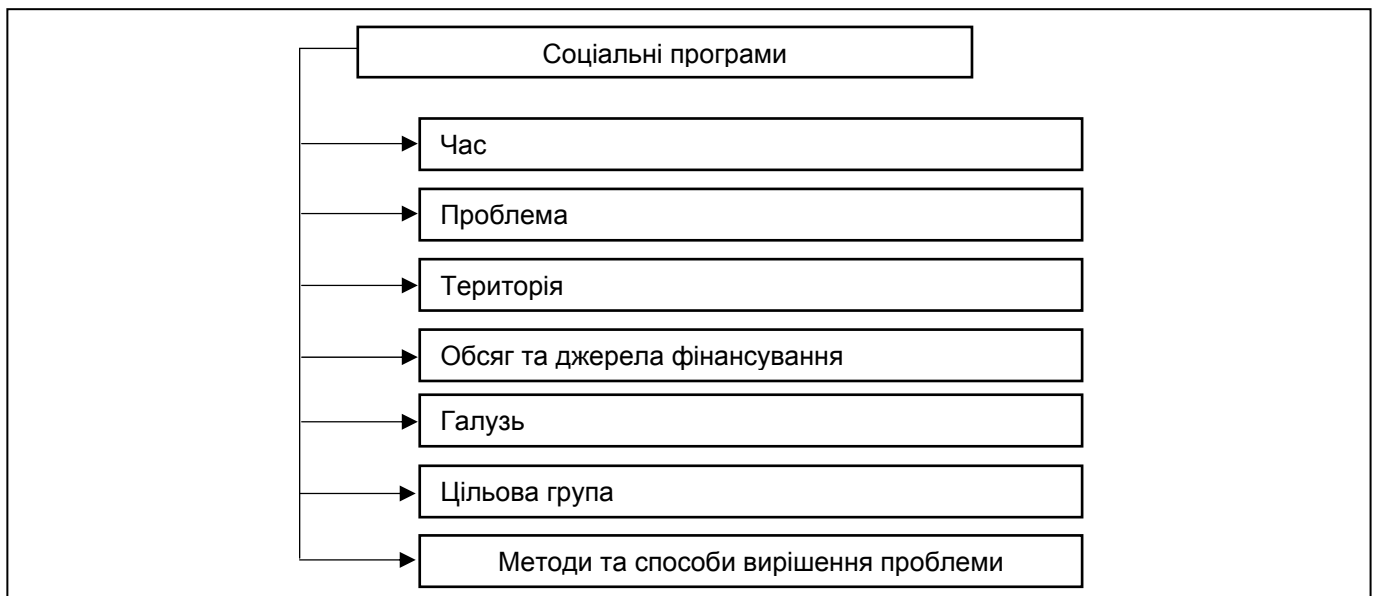

Рисунок 1. Класифікація соціальних програм*

*узагальнено та складено автором за даними [3, 4, 9, 11-13].

З огляду на вищевикладене, соціальні програми можна класифікувати за: проблемою, територією, обсягом та джерелами фінансування, часом виконання програми, галуззю, цільовою групою, методами та способами вирішення проблеми (рис. 1). Отже, існує багато визначень та класифікацій соціальних програм в залежності від фінансового забезпечення, часового виміру та позиції автора.

В Україні згідно з прийнятими нормативно-правовими актами у 2015 р. передбачалась реалізація завдань та заходів 44 державних цільових програм (35 програм схвалено постановами Кабінету Міністрів України, 9 програм Законами України). Фактично на кінець 2015 р. було профінансовано 29 державних цільових програм (ДЦП) через те, що в 2015 р. 3 ДЦП – достроково припинено за рішенням Уряду, 2 ДЦП – визнано такими, що втратили чинність, 1 – перенесено виконання на 2016 р., 3 ДЦП – не подано звітів про виконання, 6 ДЦП – не фінансувались [19].

Проаналізувавши дані у табл. 1 можна зробити висновок про те, що найбільша кількість державних цільових програм реалізується у соціальній сфері. Однак за обсягом фактичного фінансування перше місце займають економічні програми – 42,2 млрд. грн. За виконанням планових обсягів фінансування саме соціальні програми було перевиконано на 10,4 %.

Таблиця 1. Розподіл державних цільових програм за спрямованістю у 2015 р.*

Спрямованість	План		Факт		Частка від загального фінансування, %	Виконання планових обсягів фінансування, %
	Кількість	Фінансування, млрд. грн.	Кількість	Фінансування, млрд. грн.		
Соціальні	13	4,8	10	5,3	10,2	110,4
Економічні	11	181,6	7	42,2	81,3	23,2
Екологічні	6	7,9	5	3,5	6,7	44,3
Оборонні	3	1,4	2	0,03	1,8	2,1
Науково-технічні	3	0,7	3	0,7		100
Правоохоронні	1	0,9	1	0,1		11,1
Інші	1	0,1	1	0,1		100
Всього	38	197,4	29	51,93	100	-

*складено автором за даними [19]

Як свідчать дані рис. 2, найменше фінансування з державного бюджету у 2015 р. отримала Державна цільова програма «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 р. – 1,01 млрд. грн. Найбільше було профінансовано Державну цільову економічну програму розвитку

автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 р. – 22,4 млрд. грн. Зазначені цифри свідчать про намір тодішнього Уряду активно будувати дороги.

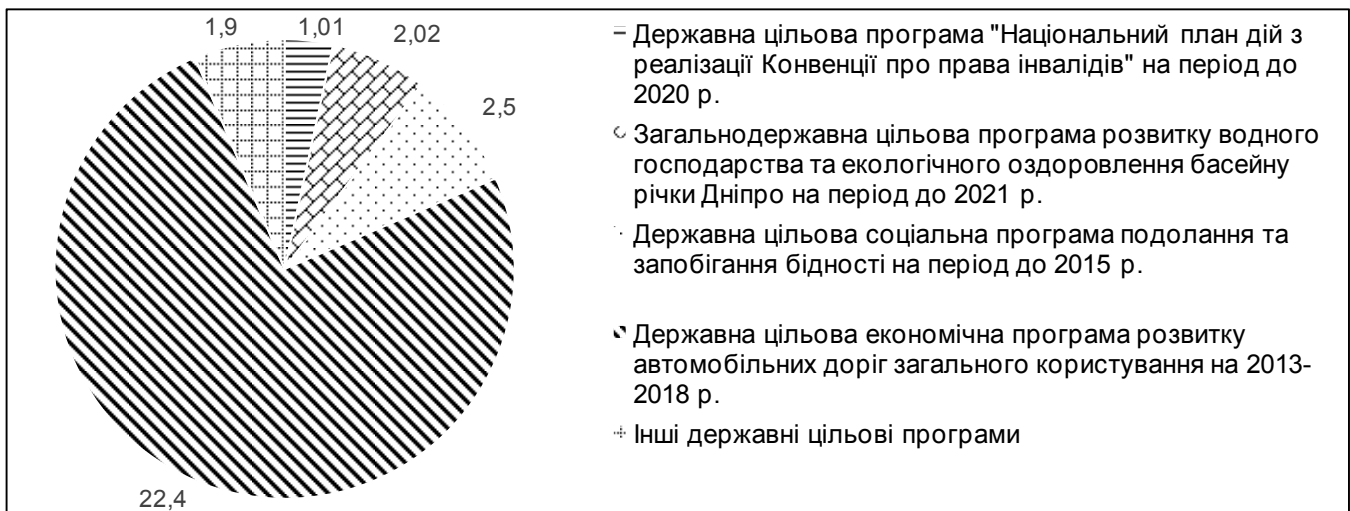

Рисунок 2. Структура фінансування найбільших державних цільових програм у 2015 р. за рахунок коштів державного бюджету, млрд. грн. (*складено автором за даними [19]).

Як зазначається у звіті про стан виконання державних цільових програм у 2015 р., жодна цільова програма не містить методики оцінки ефективності її виконання, що повинна бути розроблена державним замовником з урахуванням специфіки програми та кінцевих результатів, тому відповідні розрахунки не наведено [19]. Тобто, завдяки відсутності належного контролю за виконанням державних цільових програм вони є інструментом освоєння бюджетних коштів не беручи до уваги кількісні та якісні характеристики.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України визначає комплекс системних недоліків виконання державних цільових програм [19]:

1. Державні цільові програми так і не стали дієвим та ефективним інструментом реалізації державної політики, що забезпечує розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Вони виконують роль «формального папірця з декларацією про наміри щось зробити».

2. В рамках планування та використання коштів в державного бюджету не враховується в повному обсязі механізм пріоритетності вирішення проблеми. Фінансові ресурси спрямовуються розпорошено.

3. Прогнозні обсяги фінансових ресурсів програм, у тому числі коштів в державного бюджету, не узгоджуються з реальними можливостями їх фінансування.

4. Всупереч вимогам пункту 29 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 106 жодна програма не містить методики оцінки ефективності її виконання, що повинна бути розроблена державним замовником з урахуванням специфіки програми та кінцевих результатів.

5. З боку державних замовників має місце формальний підхід до виконання вимог чинного законодавства у сфері розроблення та виконання державних цільових програм.

6. Відсутність можливості здійснення контролю з боку громадськості.

7. Незадовільне звітування державних замовників: недотримання строків подання, інформація подається не в повному обсязі та не за всіма виконавцями.

Зважаючи на величезну кількість недоліків у функціонуванні державних цільових програм в Україні необхідним постає вивчення кращих світових прикладів вирішення соціальних проблем. Наприклад, у Великій Британії для цього використовують облігації соціального впливу (Social Impact Bond). Облігації соціального впливу були розроблені для вирішення системних проблем, які привели до бідності та неефективних послуг для найбільш вразливих і маргінальних співтовариств. За своєю сутністю, облігації соціального впливу виступають в ролі державно-приватного партнерства, яке фінансує ефективні соціальні послуги за допомогою контракту, заснованого на певних характеристиках. Облігації соціального впливу дозволяють федеральним, державним та місцевим органам влади вступати в партнерські відносини з постачальниками високопродуктивних послуг за допомогою приватних інвестицій для розвитку, координації або розширення ефективних програм. Якщо після вимірювання і оцінки, програма дозволяє досягти заздалегідь визначених результатів і показників ефективності, то в результаті платник погашає початкові інвестиції. Однак, якщо програма не досягне своїх очікуваних результатів, платник не сплачує за невиконані показники і результати [2].

Облігації соціального впливу (SIBs) призначені для надання допомоги в реформуванні системи надання державних послуг. SIB спрямовані на поліпшення соціальних результатів послуг, які фінансуються державою шляхом умовного досягнення результатів. Інвестори платять за проект на самому початку, а потім отримують

платежі на основі результатів, досягнутих в рамках проекту. Замість того, щоб зосередитися на входах (наприклад, кількість лікарів) або виходах (наприклад, кількість операцій), SIB, засновані на досягненні соціальних «результатів» (наприклад, поліпшення здоров'я). Результати заздалегідь визначені і вимірні [1].

Облігації соціального впливу набули широкого розповсюдження у багатьох країнах, серед яких Велика Британія, США, Австралія, Німеччина, Нідерланди, Бельгія, Канада, Португалія, Індія, Швейцарія, Австрія, Ізраїль, Фінляндія, Швеція.

Таблиця 2. Використання облігацій соціального впливу у країнах з 09.2010 р. по 06.2016 р.*

Країна	Кількість програм, шт.	Залучений капітал, млн. дол.	Охоплення населення, осіб	Галузь програм
Велика Британія	14	57,4	44094	Молодь, здоров'я та соціальна підтримка, безробіття, забезпечення житлом, соціальне підприємництво, кримінальне судочинство, фінансова підтримка.
США	10	118,1	18072	Молодь, здоров'я та соціальна підтримка, безробіття, забезпечення житлом, соціальне підприємництво, кримінальне судочинство, фінансова підтримка.
Австралія	2	16	1100	Здоров'я та соціальна підтримка, забезпечення житлом.
Німеччина	1	0,3	100	Молодь, безробіття.
Нідерланди	5	8,7	1852	Молодь, безробіття, соціальне підприємництво, фінансова підтримка.
Бельгія	1	0,3	180	Молодь, безробіття.
Канада	1	0,9	22	Забезпечення житлом.
Португалія	1	0,1	65	Молодь, фінансова підтримка.
Амазонські дощові ліси (група країн)	1	0,1	100	Міжнародний розвиток.
Індія	1	0,3	15000	Молодь.
Швейцарія	1	0,3	120	Безробіття.
Австрія	1	1,1	75	Соціальна підтримка, соціальне підприємництво, фінансова підтримка.
Ізраїль	2	7,6	2850	Молодь, здоров'я та соціальна підтримка.
Фінляндія	1	0,7	1300	Фінансова підтримка.
Швеція	1	1,2	60	Молодь, здоров'я та соціальна підтримка.
Всього	43	213,1	84990	-

*складено автором за даними [2]

Відповідно до табл. 2 використання облігацій соціального впливу розпочалося у 2010 р. у Великій Британії, що наглядно свідчить про кількість реалізованих програм – 14 та масштабність – охоплення населення становило 44094 осіб. Найбільше фінансування програм було закладено у США – 118,1 млн. дол. Основними галузями фінансування програм виступали: молодь, здоров'я та соціальна підтримка, безробіття, забезпечення житлом, соціальне підприємництво, кримінальне судочинство, фінансова підтримка, міжнародний розвиток. Визначена галузевість є приблизною, оскільки більш детально досягнення конкретних цілей прописано у кожній окремо взятій програмі.

Для України запровадження облігацій соціального впливу надало б можливість не тільки збільшити ефективність програм, а й поліпшити їх якість. Тобто бажаний результат буде як кількісний так і якісний. При цьому Уряд зможе нівелювати ризики фінансування програм, запроцює механізм ринкового інноваційного фінансування.

Висновки. Фінансове забезпечення соціальних програм полягає у комплексі заходів держави, спрямованих на розв'язання суспільних проблем з орієнтацією на результат шляхом виконання ключових показників ефективності програми. Узагальнення підходів щодо класифікації соціальних програм дозволило виокремити наступні ознаки: проблема, територія, обсяг та джерела фінансування, час виконання програми, галузь, цільова група, методи та способи вирішення проблеми. Аналіз фінансування соціальних програм в Україні свідчить, що вони займають найбільшу частку серед усіх державних цільових програм в Україні, водночас, не вирішують великої кількості соціальних проблем. Використання облігацій соціального впливу у багатьох країнах світу дозволило вирішити ряд проблем у наступних сферах: молодь, здоров'я та соціальна підтримка, безробіття, забезпечення житлом, соціальне підприємництво, кримінальне судочинство, фінансова підтримка, міжнародний розвиток. Запровадження облігацій соціального впливу в Україні надало б можливість збільшити фінансову ефективність програм, поліпшити їх якість.

Список використаних джерел

1. *Social impact bonds* [Електронний ресурс] / *Guidance*. – 16 May 2013. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/guidance/social-impact-bonds>.
2. *Social Impact Bonds: The Early Years* [Електронний ресурс] / *Social Finance*. – July 2016. – Режим доступу: http://www.socialfinance.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/SIBs-Early-Years_Social-Finance_2016_Final3.pdf.
3. Алексєєнко Л. М. Соціальні програми: прагматика формування та проблеми фінансування / Л. М. Алексєєнко, Б. С. Шулюк // *Фінанси України*. - 2015. - № 4. - С. 96-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_4_8.
4. Бабін Б. В. Державні цільові програми - організаційно-правові засади розроблення, затвердження та виконання: Моногр. / Б. В. Бабін, В. О. Кроленко; Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ. - Донецьк, 2006. - 206 с.
5. Бюджетний кодекс України (нова редакція) № 2456-IV (2456-17) від 08.07.2010 № 50-51 ст. 572 документ 2456-17 поточна редакція від 05.01.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Бюджетний менеджмент: [підруч.] / [Т. С. Бабиц, В. М. Федосов, В. М. Опарін та ін.], за заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
7. Дем'янишин В. Г. Складання проекту бюджету держави: прагматика, проблематика та шляхи удосконалення / В. Г. Дем'янишин // *Світ фінансів*. – 2007. – Вип. 4 (13). – С. 100-116.
8. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм / Т. І. Єфименко, І. Б. Стефанюк, Н. І. Рубан та ін.; Н.-д. фін. ін-т. – К., 2004. – 320 с.
9. Євдокимова І. А. Ефективність соціальних програм як інструментів соціального захисту населення / І. А. Євдокимова // *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. – 2009. – № 881. – С. 190-194.
10. Закон України «Про державні цільові програми» // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. – 2004. – №25. – С. 1042. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
11. Лібанова Е. М. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та практичні аспекти оцінювання: монографія / Е. М. Лібанова. – Умань: Сочінський, 2012. – 312 с.
12. Макарова О. В. Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки: монографія / О. В. Макарова. – К.: Ліра-К, 2004. – 328 с.
13. Пілунський І. В. Про класифікацію комплексних програм територіального розвитку / І. В. Пілунський // *Вісник Національної академії державного управління*. – 2005. – № 3. – С. 292-297.
14. Пономаренко О. В. Механізм державного управління соціальними проектами та програмами: теорія і методологія: монографія / О. В. Пономаренко. – Донецьк: Технопак, 2010. – 342 с.
15. Рожко О. Д. Бюджетні інвестиції та ефективність бюджетних програм / О. Д. Рожко // *Світ фінансів*. – 2013. – Вип. 4. – С. 80-88.
16. Словник іншомовних слів за ред. О. С. Мельничука. – 2-е видання, випр. і доп. Київ: Головна редакція «Українська радянська енциклопедія» (УРЕ), 1985 – 966с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoval.org.ua/42/53407/288564.html>.
17. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 7. С. 157.
18. Соціальні програми // Вікіпедія: вільна енцикл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальні_програми.
19. Стан виконання державних цільових програм у 2015 р. [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 19.04.2016. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=DerzhavniTsiloviProgrami>.
20. Чугунов І. Я. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни / Чугунов І. Я., Ігнатюк І. М. // *Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди*. - 2016.- № 28/1. – С. 217 - 226.

References

1. *Social impact bonds. Guidance*. – 16 May 2013: <https://www.gov.uk/guidance/social-impact-bonds>.
2. *Social Impact Bonds: The Early Years. Social Finance*. – July 2016: http://www.socialfinance.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/SIBs-Early-Years_Social-Finance_2016_Final3.pdf.
3. *Alekseyenko L. M., Shulyuk B. S. Sotsial'ni prohramy: prahmatyka formuvannya ta problemy finansuvannya [Social programs: pragmatic development and financing problems]. Finance of Ukraine*. - 2015. - № 4. - P. 96-105: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_4_8.
4. *Babin B. V., Krolenko V. O. Derzhavni tsil'ovi prohramy - orhanizatsiyno-pravovi zasady rozroblennya, zatverdzhennya ta vykonannya [State target programs - organizational and legal framework development, approval and implementation]: Monograph. Donets. Legal. Inst Lugano. state. Univ ext. cases. - Donetsk, 2006. - 206 p.*
5. *Byudzhethnyy kodeks Ukrayiny (nova redaktsiya) [Budget Code of Ukraine (new edition)] № 2456-IV (2456-17) of 08.07.2010 № 50-51 p. 572 Document 2456-17 current edition of 05.01.2017: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.*

6. Babych T. S., Fedosov V. M., Oparin V. M. *Byudzhetnyy menedzhment: pidruchnik [Budget Management]. - For the Society. Ed. Fedosov. - Kyiv: Kyiv National Economic University, 2004. - 864 p.*
7. Dem'yanushyn V. H. *Skladannya proektu byudzhetu derzhavy: prahmatyka, problematyka ta shlyakhy udoskonalennya [Drafting the state budget, pragmatics, problems and ways of improvement]. World finance. - 2007. - Vol. 4 (13). - P. 100-116.*
8. Yefymenko T. I., Stefanyuk I. B., Ruban N. I. *Derzhavnyy finansovyy kontrol' vykonannya byudzhetnykh proham [State financial control of budget programs]. N.-d. Finn. Inst. - K., 2004. - 320 p.*
9. Yevdokymova I. A. *Efektivnist' sotsial'nykh proham yak instrumentiv sotsial'noho zakhystu naseleennya [Efficiency of social programs as instruments social protection]. Journal of University of Kharkiv. - 2009. - № 881. - P. 190-194.*
10. *Zakon Ukrainy «Pro derzhavni tsil'ovi prohramy» [Law of Ukraine «On State Target Program»]. Supreme Council of Ukraine (VVR). - 2004. - №25. - P. 1042: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.*
11. Libanova E. M. *Sotsial'ni rezul'taty derzhavnykh proham: teoretyko-metodolohichni ta praktychni aspekty otsynuyannya: monohrafiya [Social benefits of government programs: theoretical, methodological and practical aspects of assessment: monograph]. – Uman: Sochins'kyy, 2012. - 312 p.*
12. Makarova O. V. *Derzhavni sotsial'ni prohramy: teoretychni aspekty, metodyka rozrobky ta otsinky: monohrafiya [Government social programs: theoretical aspects, methodology development and assessment: monograph]. - K.: Lira-K, 2004. - 328 p.*
13. Pilun's'kyi I. V. *Pro klasyfikatsiyu kompleksnykh proham terytorial'noho rozvytku [The classification complex programs of territorial development]. Journal of the National Academy of Public Administration. - 2005. - № 3. - P. 292-297.*
14. Ponomarenko O. V. *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnya sotsial'nymy proektamy ta prohramamy: teoriya i metodolohiya: monohrafiya [Mechanism of government social projects and programs: Theory and Methodology: monograph]. Donetsk: Tehnopak, 2010. - 342 p.*
15. Rozhko O. D. *Byudzhetni investytsiyi ta efektyvnist' byudzhetnykh proham [Investment budget and effectiveness of budget programs]. Svit Finance. - 2013 - Vol. 4. - P. 80-88.*
16. Mel'nychuk O. S. *Slovnyk inshomovnykh sliv [The dictionary of foreign words]. - 2nd edition, straighten. and add. Kyiv: Home Edition «Ukrainian Soviet Encyclopedia» (USE), 1985 – 966p.: <http://slovopedia.org.ua/42/53407/288564.html>.*
17. Bilodid I. K. *Slovnyk ukrayins'koyi movy [Dictionary of the Ukrainian language]. -11 volumes. - USSR. Institute of Linguistics. - K.: Scientific Thought, 1970-1980. - T.7 P.157.*
18. *Sotsial'ni prohramy [Social programs]. Wikipedia, the free entsykl.: http://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальні_програми.*
19. *Stan vykonannya derzhavnykh tsil'ovykh proham u 2015 r. [State of implementation of state programs in 2015]. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. - 19.04.2016: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=DerzhavniTsiloviProgrami>.*
20. Chuhunov I.Ya., Ihnatyuk I.M. *Formuvannya vydatkiv byudzhetu u systemi sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku krayiny [Formation of the budget expenditures in the system of socio-economic development of the country]. Ekonomichnyy visnyk universytetu. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy derzhavnyy universytet imeni Hryhoriya Skovorody. – 2016. – № 28/1. – S. 217-226.*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Зюзін Віталій Олегович, аспірант кафедри фінансів
Університет митної справи та фінансів
вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000, Україна
e-mail: ziuzin.vitalii@gmail.com

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Зюзин Виталий Олегович, аспирант кафедры финансов
Университет таможенного дела и финансов
ул. Владимира Вернадского, 2/4, г. Днепр, 49000, Украина
e-mail: ziuzin.vitalii@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Ziuzin Vitalii Olegovich, Ph.D. Student
University of Customs and Finance
2/4 Volodymyr Vernadsky Str., Dnipro, 49000, Ukraine
e-mail: ziuzin.vitalii@gmail.com

Рецензент: Лисяк Любов Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Університету митної справи та фінансів